

Reactie internet-consultatie Bibliotheekwet

Het positief dat de bestaande minimale wetgeving voor openbare bibliotheken wordt geactualiseerd. De bibliotheekbranche heeft op 28 februari in de ledenvergadering van de VOB unaniem ingestemd met een manifest over wat wij verwachten van een nieuwe bibliotheekwet. Dat van dit manifest weinig tot niets is teruggekomen in de definitieve concepttekst van de wet is een teken aan de wand. Niet ten aanzien van de slagkracht en lobby van de bibliotheekbranche, maar ten aanzien van de intenties van de wet. Deze beoogt vooral om de landelijke structuur en de digitale bibliotheek te voorzien van een wettelijk kader. Voor het lokaal openbaar bibliotheekwerk resten mooie woorden zonder formele bepalingen. Twee elementen wil ik er uit halen:

1. De maatschappelijke functie van de openbare bibliotheek;
2. De koppeling fysieke en digitale bibliotheek.

De maatschappelijke functie

In de toelichting op de wet wordt aangegeven dat in het gedecentraliseerde bibliotheeklandschap onvoldoende samenhang is en innovatiekracht. Verschillende bestuurlijke afspraken en convenanten om dit op te vangen zijn volgens de opstellers op langere termijn ontoereikend. Het is een terechte constatering, maar dit probleem is natuurlijk vooral te wijten aan de overheid zelf en met name IPO en VNG. Landelijke afspraken met hen worden door provincies en gemeenten verschillend geïnterpreteerd en opgevolgd, al naar gelang het hen uitkomt. Ook in artikel 4 en 7 van dit concept wetsvoorstel zie ik weinig formele aanknopingspunten die een kwalitatieve en kwantitatieve basis geven aan de maatschappelijke functie van de lokale openbare bibliotheek. Gemeenten en provincies behouden een grote mate van vrijheid om die naar eigen believen en portemonnee in te vullen. Het lijkt er op dat voor een fysieke openbare bibliotheek een catalogus en afhaalpunt straks voldoende is om je een openbare bibliotheek te noemen. Als het IBL maar is geregeld binnen het netwerk. Dat dit netwerk over enkele jaren steeds grotere witte vlekken zal bevatten, daar zal deze wet niets aan veranderen. Het IBL wordt samen met het landelijke collectieplan de schaamlap voor het lokaal openbaar bibliotheekwerk. Een andere concrete verplichting van de openbare bibliotheek in de wet wordt het ondersteunen van het onderwijs, maar dat is zo'n breed begrip dat dit geen enkel houvast biedt t.a.v. de invulling daarvan.

De koppeling van de fysieke en digitale bibliotheek

Ook ten aanzien van de koppeling wordt lippendienst bewezen aan de twee-eenheid van de fysieke en digitale bibliotheek. De lokale bibliotheek mag gratis hun ledenbestand overdragen aan de digitale bibliotheek, maar omgekeerd niet. In de digitale bibliotheek wordt de fysieke bibliotheek gedegradeerd tot een afhaalpunt en lokaal marketinginstrument.

Gaat er iets substantieels veranderen aan deze concept wettekst en aan de situatie van de lokale bibliotheken. Ik vermoed van niet. De lokale bibliotheken moeten in het komend decennium een grote omslag maken in onze dienstverlening. In een periode van teruglopend gebruik en financiering vraagt dit heel veel van ons innovatief vermogen. En dit geldt zeker voor de basisbibliotheken op het (verstedelijkt) platteland, die aan de onderkant zitten van de subsidiering of zelfs onder die oude afspraak over het 'instapniveau'. Ik denk dat de teleurstelling van mij en mijn collega's over deze concept wettekst er vooral in zit dat wij wellicht naïef hebben verwacht en gehoopt dat de bibliotheekwet ons enig houvast zou bieden bij de uitdagingen waar wij voor staan.

Helaas. Het is niet anders: de lokale fysieke bibliotheken zijn op zichzelf aangewezen om lokaal invulling te geven aan onze branchestrategie. Ik denk dat we ons primair daarop moeten richten met al onze energie en gedrevenheid.

Bibliotheek Bollenstreek
Hans Portengen, directeur